

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>Szerkesztőség: hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő N.-Péterfia utca 348 szám.</p>	<p>Megjelen hetenkint egyszer szombaton egy iven. Előfizetési ár egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt, 200 szóig 2 frt, a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr, harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>Kiadó hivatal: hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény inté- zendő, Fűvészkert-utca 1080. sz.</p>
--	--	--

Egy eszme, mely talán figyelmet érdemel.

Ama nehéz harangzugás helyett, mely lapunk utolsó számaiban oly erőteljesen hangozott s részben még e mostaniban is hangozik, hadd szólaljon már meg a munkára hívó csengettyű lágyabb szava is! A csatáknak tüzeiben az ágyuk moraja mellett ott halljuk a trombitaharsogást is, mely szintén tevékenységet, életet jelent.

Igaza volt lapunk egy barátjának és munkatársának, mikor egyik, nem rég megjelent cikkében rá mutatott azon tényre, hogy mily különböző tereken munkálkodnak egyházunk emberei, hogy mily különböző természetű tárgyak azok, melyek iránt egyéniségünk szerint többé, vagy kevésbé érdeklődünk. Imé, most egy egyházalkotmányi nagy kérdés fölött foly a szóviadal s az illetők kétségkívül minden erejükkel sorompóba lépnek, hogy érveik sulyával bebizonyítsák a magok igazát. Beszélni szoktunk itt lelkipásztorkodástani, liturgiai, missiói s más kérdések felől, — mindnyájan saját charismánk szerint. És ez jól is van így mindaddig, míg a magunk által fölszínre vetett eszmének nem tulajdonítunk minden áron első rendű fontosságot s nem nézünk kicsinylő mosolylyal a más tereken szorgoskodó, hű munkásokra. Azt követeli a mai kor munkafelosztást sürgető szelleme, hogy ne egy ügynek szolgáljunk mindannyian, ne egy téren értékesítsük munkaerőnket, hanem más és más eszméket, bár mindig jó eszméket igyekezzünk diadalra juttatni. Mint egyházunk embereitől aztán meg természetesen azt követeli egyházunknak szent érdeke, hogy mindenik eszme ugyanazon egy ügynek, a mi magas Sionunknak szolgálatában álljon, ennek fundamentát igyekezzék szilárdítani, falait erősíteni, tetőzetét biztosítani. Minden eszme, mely ezen célra tör, figyelmet érdemel, minden munkás, ki egy ilyen eszmével napvilág elé lép, meghallgattatást kérhet.

Természetesen akkor jó az eszme, ha kivihető, ha nem a képzelet légvára, nem szappanbuborék az, melyet egy érv, vagy egy gyöngye lehellet is semmivé tehet. Tul vagyunk már azon, hogy pusztá szóvirágokkal, légből kapott állítá-

sokkal, külföldről. hazai viszonyainkra tekintet nélkül importált eszmékkal emelni vélhetnök egyházunknak épületét. Tapasztalásból tudjuk, hogy talán egy művelt nép sem foglal el egyházi téren olyan exclusiv állást, mint a mi magyar református népünk s benne a mi lelkészi karunk, mely minden áron a saját eszméi után akar boldogulni. Jól is teszi mindaddig, míg ez önállóság nem megy át makacs visszautasításába mindannak, a mi jobb a meglevőnél, vagy a mi a gyöngét erőssel, a kevésbé jót jóval akarja fölcserélni.

Hadd lépjek hát elő eszmémmel, mely itt érlelődött meg az én tanuló szobámban, egy lelkész-barátommal és egy tanártársammal való beszélgetés közben. Övek hadd legyen az érdem, hogy azt fölszínre vetették; én pedig hadd legyek a közeg, ki azzal napvilág elé lépek. Gondolkoztam rajta eleget azóta; egyáltalában nem játszom pusztá írógép-szerepet.

Népünk vallásosságának, egyháziasságának kérdése rendkívül fontos kérdés mindnyájunk előtt.

Tudjuk, hogy ha kiszárad Bethesda tavának vize, elnyomorodik népünk anyagi erejében, elcsenevészedik erkölcsileg, mert hitében is elsatnyult, elerőtelenedett. A vallásosság erőt ad mindenekben, az egyháziasság oszlopembereket nevel.

A vallásosság emelésének, az egyháziasság terjesztésének tapasztalatunk és protestáns meggyőződésünk szerint igen erős és hathatós eszköze Isten igéjének hirdetése, az evangéliomnak élőszóban a nép közé vitele. Örök igazság rejlik eme szavakban, melyeket, ha jól tudom, Luther ejtett ki: „Verbo creatus est mundus, verbo servata est ecclesia, verbo etiam reparabitur.“ Az egyház öröklő tanait nem annyira az írott ige, mint az Isten Lelkétől ihletett ajkáról elröppenő élőszó tette erősekké.

Ki volna már olyan balga, a ki nem látná, hogy hirdetik a mi lelkészeink, legtöbben híven és igaz keresztyén buzgósággal, Isten szent igéjét. Meggyújtják valamennyien vasárnaponként azt az égő fáklyát, melynek fénye utat mutat az eltévelyedettnek. Kigyulnak a mi templomainkban az őrtüzek, melyek azt jelezik, hogy ébren vagyunk a sö-

tétben ólálkozó ellenség ellen s hogy védik az Urnak ügyét az ő seregének vitézei.

De szomorú bizonyosság az is, hogy sok helyen megízetlenült a só s nem járja át az élettelen testet az evangéliomnak kovásza. Erősebben föl kellene rázni az alvó lelkiösmereteket. Az a kérdés: hogyan?

E kérdésre próbálunk feleletet adni a következőkben.

Szép és figyelemre méltó elv az, hogy: „varietas non solum delectat, sed etiam aedificat.“ Változatosságra kell törekednünk egyházi beszédeink tárgyainak megválasztásában. Ne járjunk mindig ugyanazon csapáson; szívünk zeneszerén ne mindig ugyanazon hurokat pengessük; elménkkel ne mindig ugyanazonos tárgyak titkainak mélyébe merüljünk. De most nem erről akarunk beszélni.

Kivánatos volna olykor-olykor kathedracserével, vagy bármely kivihető uton a szónokokat is változtatgatni. Érdeklődést költene ez s bizony csak ott van épülés, hol azt az érdeklődés megelőzi. Könnyen kivihetőnek tartom ez eszmét, mely, ha valósággá lenne, meggyőződésem szerint kiszámíthatatlan hasznot eredményezne. Szomszédvárosok, szomszédos és, ha a körülmények engedik, még inkább egymástól távolabb eső egyházközségek lelkészei, előre tudatván saját gyülekezeteikkel a történetdöket, megcsereálnék kathedráikat, vagy csere nélkül is, mint vendégszónokok föllépnének egyesek ismerőik, barátjaik templomi szószékeiben. Más környezetbe jutva, más pályatéren forgatva a lelki fegyverzetet, mindenki kétségkívül legjobb harci szereit övezné magára. Ki lenne híva a nemes ambitio s ennek ugy az egyén saját haladására, mint az érdekeltségre gerjesztett gyülekezetek épülésére meglenne a maga haszna. Mi nem félnénk attól, hogy az ügybuzgóság által vezetett emberek között könnyen kigyulhatna így az irigykedés áldatlan tüze. Nem a saját dicsőségünket kellene az idegen katedrában cseretestvérünk rovására keresnünk, hanem a Krisztus evangéliomáért való buzgóságunk tüzeit kellene ottan a hitnek olajával táplálgatnunk. Ki ezt önző szándékkal akarná tenni, gonosz szolgálta volna az előttünk s még inkább az Ur előtt.

Kivánatosnak tartanók, ha a gyülekezetek előtt az arra hivatottak, még pedig inkább más egyházközségek lelkészei, nagy keresztyéni tárgyakról népszerű hangon felolvasásokat tartanának, mindig előre felhivatván azokra az illető gyülekezetek figyelme.

Óhajtható volna, ha a lelkészértekezletek, egyházmegegyei, egyházkerületi gyűlések mindig istenitisztelettel nyílnának meg az illető gyülekezetek jelenlétében. Valódi eseménynyé kellene tenni minden ilyen összejöveteli alkalmat, melyen a legjobb erőket kellene a csatamezőre kiállítani.

A hittanárok ereje is igénybe volna vehető. Felolvasásokkal, predikálással ők is terjeszthetnék a vallásosságot, táplálhatnák az egyháziasságot. Többet kell ő tőlük annál

várni, hogy csak saját tanári katedrájukon működjenek. Magamra szivesen kivonom e tételből a logikai következtetést.

Rendkívül fontos dolognak tartandók, ha itt-ott világi urainkat is meg lehetne az ilyen munkának nyerni. Egy felolvasás tőlök, például valamely egyházpolitikai kérdéstről, egyházas szellemben tartva, rendkívüli hatással volna minálunk s szépen jelképezné az egyetemes papság fölséges eszméjét.

Ez a mi eszménk, vázlatos gondolatokban papirra vetve. Nem új az bizonyára; mások is gondolkozhattak már azon; de arra nem emlékszünk, hogy mostanában önálló, konkrét javaslat alakjában tárgyalatott volna.

Kérem a tisztelt lelkész urakat, szóljanak e tárgyhöz pro et contra; véleményem szerint olyan eszme ez, mely talán figyelmet érdemel.

Csiky Lajos.

Konventi képviselők választásának kérdéséhez.

VIII.

III.

Megjelent a „Debreczeni Ellenőr“ III. sz. a. közleménye is. Más hang, más érvelési mód! Én teljes előismeréssel veszem bírálat alá ezen közleményt, mivelhogy az nem személyeskedvén, személyeskedni engem sem kényszerít.

Czikkének kezdő soraiban sarkitételül, kiindulási pontul L. ur azon általánosan elfogadott szabályt állítja fel, hogy „a ki a magyar ref. egyházalkotmány törvényének valamely pontját — és mi több, fontos pontját — magyarázni akarja, annak tekintetbe kell vennie a történelmi fejlődést s nem szabad figyelmen kívül hagynia az egyházalkotmány alapelveit. A mely ellen ezek tiltakoznak, az nem lehet helyes magyarázat.“ Teljesen igaza van! De éppen azért meglepő reánk nézve, hogy mikor az alapsabályt ily helyesen állította fel, akkor hosszú cikkében ezen szabálylyal homlok-egyenest ellenkező eredményre jut.

Lássuk tehát elsőben a történelmi fejlődést; aztán vizsgáljuk meg az egyházalkotmány alapelveit.

L. ur a konvent történelmi fejlődésének tekintetbe vételét, az 1873-diki „A konvent szervezete“ című javaslati munkálatnál kezdi. Tévedésének ez eljárásában van alapoka. Nekünk sem lehet célunk, a konvent s általában a konventek létrejövételének történetét, az 1734. nov. 5-én tartott bodrog-kereszturi első conventiculumtól kezdve itten felsorolni; mert egy cikknek szűk kerete nem engedi azt. De ha már ezen térre léptünk, reá kell mutatnunk a konvent fejlődésének történetében kidomboruló főbb mozzanatokra.

II. József császárnak centralisálni törekvő uralma alatt, 1787. máj. 15-én a helytartó tanács kérdést intézett mindkét evang. felekezet superintendenseihez, hogy nem lenne-e szükséges és hasznos, a magyarországi evang. és ref. egyházak számára is, oly forma egyházi főtanácsot állítani fel, mint az erdélyi ref. egyházban van? A mi egyházkerületünk 1787. jun. 3-án tartott közgyűléséből, ezen

felhívást visszautasította. Majd később a helytartó tanács által zaklatott superintendense és főgondnoka kijelentették eljárásuk ezen indokát: „hogy ha egy superintendensia hibázik valamit a vallás tudományában vagy egyébben, a többi három kerület még épen maradhat s meggátolhatja a bajt; de ha a főkonsistorium fog hibázni, azt megorvosolni vagy igen nehéz, vagy lehetetlen lesz; ennél fogva a főhatalom egy hatóság kezére semmi szín alatt nem biztathatik.“

II-dik József halála után, ezen egyházi főtanács létesítése, különböző czímek és elnevezések alatt folyton kísértett. Ugy, hogy a budai zsinat már megalkotá a canonokat, „de generalis superintendentiarum Conventu, seu generalis consistorio.“ De a mi egyházkerületünk még előzőleg nyíltan kimondotta, hogy az egyházi főtanácsot vagy konventet még azon esetben sem fogadná el, ha azt a zsinat határozná. A budai zsinat története ösmeretes. Tudjuk, hogy annak idézett canonai életbe nem léphettek.

A határozati joggal felruházott konvent létrehozása végett ennek daczára az idők folyamán többször kísérletek tétettek. Minthogy ezen kísérletek eredménytelenül maradtak, elsorolását mellőzzük.

A szomorú emlékü Bach-korszak Thun Leo-féle patense, felújította ismét a II. József alatti centralisálni törekvő eszméket s köztük az egyházi főtanács eszméjét is. Ref. egyházunk egy szívvel és lélekkel utasította vissza a mérnyletet.

Az 1860-dik év, az elkobzott jogokba „visszahelyezkedés“ kora volt. Egyházkerületünk 1860. okt. közgyűlésén elhatározta, hogy ha konventek, olyankor, mikor az egyházkerületek többsége kívánja, tartatni fognak is: „azok az egyházkerületek autonómiáját semmiképen nem veszélyeztetve, csupán indítványozási vagy javallási hatáskörrel bírnak s minden határozataik és intézkedéseik, az egyházkerületi gyűlések törvényes helybenhagyása által nyerhetnek érvényt.“

Egyházkerületünk ezen határozata mellett következetesen megmaradt; így a konventek, ha összehívtak is, csakis indítványozási vagy javallási hatáskörrel bírtak.

Azonban az 1873-dik év július 1–6. napjain Budapesten tartott egyetemes értekezleten, az értekezletnek több tagja által előterjesztett „A konvent szervezete“ cz. azon munkálat, melyet L. ur cikkében idéz és a melytől vezeti le a konvent történelmi fejlődését. Ezen munkálat szerint „a konvent, a magyarországi ref. egyház összes egyházkerületeinek közgyűlése“ lett volna. De egyházkerületünk az ily konventet sem fogadta el, hanem régi elvéhez hű maradt. Így találta ez ügyet a zsinat s ily előzmények után alkotta meg a konventre vonatkozó egyházi törvény szakaszait.

Ha most már ezen történelmi fejlődésre visszatekinünk, méltó jogunk van a konventre félelemmel tekinteni. Én pedig bátran mondhatom el ma is azt, mit a f. évi áprilisi közgyűlésen elmondottam, mit L. ur ellenem idéz, hogy „tény az, hogy a magyar ref. egyház századokon át az egyházkerületekben alakult meg s tömörült egyházi testületek-ké, sőt ma is, egyházi alkotmányilag kimondott s tényleg életbe lépett egyetemessége mellett is, főleg egyházkerületeiben él s nyilatkozik leghatározottabban s annál fogva törvényhozási képvisellete is csak egyházkerületekre alapítható.“

Vissza kell tehát utasítanom s mint alappal nem bír

gyanusítást vagy félremagyarázást utasítom vissza L. urnak azon eljárását, mikor idézett szavaimból azon következtetést vonja le, hogy „a ki így beszél az egyházkerületekről, hogyan lehet az híve olyan irányzatnak, mely a midőn az egyházigazgatás terén felbe keríti az egyházközséget a kerületnek, eo ipso degredálja azt.“

Én az egyházkerületet degredálni sem felülről, sem alulról jövő támadás által nem akarom s nem akarhatom.

Hogy felülről lefelé degradáltatott, ez már szomorú tény, mióta a konvent, a történelmi fejlődés ellenére, a zsinat tagjainak többsége által, mai alakjában megalkottatott. Nincs benne részem. Én, hol tehettem, csekély erőm szerint küzdöttem ellene.

Hogy az egyházkerületet alulról jövő támadások által sem akarom s nem akarhatom degradálni, bizonyossá leend az, ha az L. ur által felállított s általam elfogadott törvénymagyarázati szabályt követve, megvizsgáljuk még „a z egyház alkotmány alapelveit.“

Azt állítja cikkében L. ur, hogy a „magyar ref. egyház mai alkotmányának alapelve: egység, contralisatio a törvényhozásban, lehető decentralisatio az igazgatásban. Ezen alapelvhez képest a törvényhozó és kormányzó organumok megalakulása is különböző. Az egyetlen törvényhozó szerv közvetlenül a legalsó fokból, az egyházközségi presbyteriumból nő ki, a kormányzó szervek egymás felett álló hatósági fokozatok, melyek közül mindég az alsóbb, de a legalsónak t. i. a presbyteriumnak minden fokozaton keresztül vitt nagymérvű befolyása mellett alakítja meg a következő felsőbbet.“

Első olvasásra szépen hangzik ez! De figyelmes vizsgálat után azonnal kitűnik, hogy itt is akként jár el L. ur, mint a fennebbieknél. Felállított itt is egy alapigazságot, de a tényeknek nem felelnek meg abból levont következtetései.

„A mi zsinat-presbyteri alkotmányunk alapelve szerint, az egyházi hatalom sulypontja a gyülekezetekben van s az egyházi hatóságok tiszta képvisellete alapján állanak.“ Így tanította ezt idáig minden valódi egyházjogtudósunk. Ennek adott kifejezést maga a legközelebbi zsinat, mikor az általa megalkotott egyházi alkotmányról szóló törvény 2. §-ában azt mondja: „A magyarországi ref. egyház, zsinat-presbyteri rendszer szerint igazgatja és kormányozza magát.“

És valójában ezt látjuk átvive egyházunk szervezetében s nem azt, a mit L. ur állit.

Nemcsak az egyetlen törvényhozó szerv, a zsinat nő ki közvetlenül, a legalsó fokból a presbyteriumokból, hanem a kormányzó szervek egymásfelett álló hatósági fokozata is.

Kik alkotják az egyházmegyei közgyűlést? Az egyházi törvény 38. §. szerint a tanügy két vagy legfeljebb három tagból álló képviselétének kivételével az egyházak presbyteriumainak elnökei és választottai.

Hát az egyházkerületi közgyűlést kik alkotják?

A zsinati törvény 48. §-a szerint, az egyházmegyei elnökei s az egyházak presbyteriumai által választott püspök, főgondnok, jegyzők, tanácsbírák és más egyházkerületi tisztviselők. Ezeken kívül az egyházmegyei és tanügy képvisellete.

De így alakul az egyházi törvény 68. §. szerint a 118 tagból álló zsinat is. Annak is tagjai az egyházkerületek

elnökei, de rajtok és a tanodák kevés tagból álló képviselőtől felül, a zsinat többi tagjait szintén a presbyteriumok választják.

Ha a mint láttuk, úgy az egyházmegyei, mint a kerületi közgyűlésnek és zsinatnak tagjai az egymás felett álló hatóságok elnökei, képviselői és a tanügy képviselőitől, legnagyobb vagy részben az egyházak presbyteriumai által közvetlenül választatnak: sem a konvent történeti fejlődéséből, sem az egyházalkotmány alapelveinek általunk hűn rajzolt alkalmazásából nem tudjuk megérteni, hogy miért alkosson egy maga a konvent kivételt?

Egyházalkotmányunk alapelveiből következik, hogy az egyházkerületek elnökei a konventnek alkotó tagjai legyenek. Nem szólunk ellene. Lehetne ottan az egyházkerületeknek egy világi és egy egyházi, vagy talán a népesebb egyházkerületeknek két világi és két egyházi képviselője is, de a konvent tagjainak nagyobb részét, mulhatlanul a presbyteriumoknak kell választani. Hogy az egyházkerületek képviselőit miért hagyta ki a zsinat? Ez előttünk is talány, mikor a tanügy képviselőtének méltán helyt adott. De hogy e talányt akként fejtsük meg, hogy az egyházkerületi közgyűlés javára okkupáljuk az egyházak presbyteriumainak egyházalkotmányunk alapelvi szerint a zsinat által is szentesített jogát: ez oly önkényes eljárás lenne, melyet még erőszakoskodásnak is méltán bélyegezhetünk akkor, ha azon tény az egyes egyházak presbyteriumainak és az egyházmegyéknek előzetes megkérdezése és nyilatkozatuknak kellő figyelembe vétele nélkül vitetnek keresztül. Akkor az egyházkerületi közgyűlés tagjai, magok, önmagok javára okkupálnák a jogot. Ily eljárás ellen tiltakozni kötelesség, annyival inkább, mert L. ur szavai szerint is: „nem az a kérdés, hogy ki mit akar, hanem az, hogy mit akart az egyházgyűlés, mikor debreczeni zsinatán a ma érvényes egyházalkotmányt létrehozta?”

Kifejtettük, mit akart a zsinat. Azon értelemben határozott 1882-ben egyházkerületi közgyűlésünk. A mi állításunk mellett bizonyít egy a dunamelléki, mint a tiszáninneni egyházkerületek közgyűléseinek ösmert határozata: miért hát mégis, hogy egyes férfiak azt, a mit ők akarnak, törvény, érvek és három egyházkerület összhangzó határozatának alárendelni nem tudják?

Azt mondja L. ur, hogy akkor degradáltatnék az egyházkerületi közgyűlés. Hát degradálása-e az az egyházkerületi közgyűlésnek, ha a konventi tagok nem az ő kiküldöttei, delegáltai, hanem az egyes presbyteriumok választottai? Hiszen az egyházkerületi közgyűlésnek csaknem minden tagja s így a közgyűlés is, egyházi téren a maga hatalmát és tekintélyét azon presbyteriumoktól nyerte, melyek őt megválasztották és előállították. Ők azon presbyteriumoknak nem urai, csak mandatáriusai. Ne akarjunk hát mi a konventben egyházi téren is delegációt alkotni. De főleg ne akarjuk lerombolni, a történelmi fejlődés ellenére, zsinat-presbyteri alkotmányunk azon alapelvét, mely szerint az egyházi hatalomnak sulypontja a gyülekezetekben van s az egyházi hatóságok, a tiszta népképviselőlet alapján állnak! Maga L. ur, az általa ösmertetett és hála Istennek! a mi magyar ref. egyházunkban a mai napig életbe nem lépett és oly alakban csakis az ő képzeletének világában élő presbyteri kormány szervezetet „mérsékelt presbyteri szervezet“-nek nevezi s azt írja, hogy a „kinek ezen mérsékelt

presbyteri rendszer presbyterianismusnak kevés, az, ha következetes akar lenni elvéhez, kénytelen elmenni egész az ut végéig, a hol feltalálja a legtisztább presbyterianismust, mely egyuttal a legteljesebb decentralisatio. Ez a Congregationalismus, a „commune“ az egyházi téren.“

Igaz, hogy többen szeretik a zsinat-presbyteri rendszert mérsékelt presbyteri rendszernek nevezni! De bocsásson meg nekem L. ur, ha én az ő, egészen új keletű és szabású mérsékelt presbyteri rendszerével megbarátkozni soha se tudok s annak kedvéért a konventi tagoknak a presbyteriumok által közvetlen leendő választásáról lemondani nem fogok. Pedig én az ön által „mumus“-ként említett „commune“-nak behozni akarásától, de még a behozni akarás szándékától is nagyon messze állok. Helvétia a mi egyházunk bölcsője, tekintsünk a Genfben, maga Kálvin által bevitt tiszta presbyteri rendszerre. Uralkodott s uralkodik-e ott, annak következményeként egyházi téren a „commune“? Vagy uralkodott-e nálunk konvent nélkül is, háromszáz éven át?

De nem mondhatok le a konventi tagoknak az egyházak presbyteriumai által leendő közvetlen választásáról főleg azért sem, mert egyházi törvényünkben nem találok oly szakaszt, mely intézkednék bármilyen módon leendő felelősségre vonhatóságáról azon konventnek, mely egyházi törvényünk 61. §-ának a) pontja szerint „a zsinat egyuttal nem léte esetén képviseli a magyarországi ref. egyházat, úgy más felekezetek, mint az állam irányában.“ Az emberek mindenkor emberek voltak és lesznek. Egyik nagynevű egyháztörténetírónk b. e. Révész Imre mondta, „multunk mezejéről nem egy-két példát tudnék felhozni arra, hogy egyházi és iskolai szabadságunk ügyét néha-néha még azok is, akiknek kezében azt a közbizalom tette le, valóságos árunak tekintették s értékesítették is azt, világi előmenetelökre nézve.“ Bölcs Salamon szerint: „a mi elmúlt, ugyanaz, a mi létszen.“ És ha a közbizalom által választott férfiak közt is akadtak olyanok, milyenekről a történetíró oly mély fájdalommal emlékezik, — ha azon férfiak tultették magokat a felelőségnek azon erkölcsi érzetén is, hogy küldöiknek tetteikről számot adni tartoznak, mert ellenesetben ismét elválasztatni nem fognak: akkor mit várhatunk az egyházkerületi közgyűléseknek oly delegált tagjai egynémelyikétől, kik az egyházi törvény szerint tetteikért felelősségre nem vonhatók, kik választóiknak számot adni nem tartoznak?

Hogy a sérteni akarásnak, vagy a gyanúsításnak még csak árnyéka is távol legyen tőlem, nem én mondom, hanem Révész Imre szavait idézem: „A konvent bármilyen jellemű és irányu többségének, könnyű fog lenni, kivált a mai időkben megteremteni a maga számára az egyházkerületi gyűléseken a többséget.“ Így nagyon könnyen eljőhet, sőt minálunk, különösen a mai időkben bizonyosan és nem sokára el is fog jöni az idő, a melyben egyházunk és iskoláink sorsa, egy Isten tudja mi uton-módon konventi többségre vergődő kottéria kezébe fog kerülni, a mely autonomiánkat gunyakacaj közt fogja eljátszani s ezen eljátszást a maga javára különböző módon értékesíteni (l. „Figyelmező“ 1873. VIII. IX. füzet 405 lap.)“

Adja Isten! hogy a mit a nagy tudós sokszor borongó lelke látott és ekként rajzolt, az a gyászos jövő, egyházunk életében soha el ne következzen, de éppen azért, hogy el ne következzen, ne akarjuk kivenni presbyteriumaink kezéből

az egyházi törvény által is meghagyott azon jogot, hogy a konventi tagokat közvetlenül választthassák, mert ha még önmagunk által választott férfiainkban is csalódni találnánk, míg egyrészt az egyházkerületi közgyűlést a hibás választásért nem kárhoztathatjuk, más részről talán könnyebb leendő a csalódás gyászos következményeinek még elhordozása is.

„Dixi et salvavi animam meam!”

IV.

Mint L. ur közleményeinek, úgy az én czáfoló birálatomnak is, elvalahára végét éred immár szives olvasó! Végét éred annál hamarabb, mert az utolsó és hosszú közleményre — az elmondottakat ismételni nem akarván — röviden felelhetek.

„A törvényt magyarázatnak, valamely homályt, ellenkezést, visszásságot kell megszüntetnie és nem szabad e nemű új bajokat és nehézségeket felidéznie.“ Ezen törvényt magyarázati alapigazságot állítja fel L. ur, befejező közleményének kiindulási alappontjául.

Ámde ezen kijelentett alapigazság csak olyan, mint mikor némely kereskedésben kifüggesztve van: „meghatározott ár“ és ennek daczára mégis alkuszunk.

Az elv szép és igaz . . . az alkalmazás rettenetes!

Elmondja L. ur, hogy „helytelen törvényt magyarázat az, a mely a presbyteriumokra bizná a konventi képviselők választását“, mert „minden társaságban, tehát az egyházban is különbözők a vélemények, az egyes megoldandó kérdésekre nézve. — Ezeket fokozatos vitatás és ha ez nem vezet célhoz, szavazás útján kell megegyeztetni, hogy — legalább többségi — határozat jöhessen létre.“ Ez eddig igaz. — De lássuk az alkalmazást!

„Eddig így történt: az egyéni véleményekből diskussió és szavazás útján egy — legalább többségi — vélemény jött létre a presbyteriumban; a presbyteriumok véleményét összegegyeztetette az esperességi gyűlés; az esperességek véleményeit a kerület, a kerületekét a konvent.“

„Ha a konvent a presbyteriumok által alakittatik, ennek a dolgnak meg kell változnia. Akkor majd a három fokozaton megvitatott tárgyat visszateszik a presbyteriumokhoz, rászabadítván minden mellőzött véleményt és minden sértett hiúságot. — Hol van az analogia az ily eljárás-hoz? Mert a gazda nem teszi azt, hogy a háromszor megrostált buzát megint összekavarja az ocuval.“ . . . Akarhattott volna a maga egyházának ilyen sorsot a zsinat?”

Hát ez mi?

Ah! ezek azok a hősök, kiknek hivatásuk lett volna ledönteni Trója falait. — Csakhogy egy kissé korán ugráltak elő, mert a faló még kívül van a kőfal kapuin. Lássuk őket azon szép és ékes sorban, a mint glédába állítottak.

Első sorban egy csapat valótlan állítás. Aztán a más belügyébe való beavatkozás. Tovább egy „ad absurdum“ vitt okoskodás. Végül egy hasonlatba burkolt gorombaság. Mondhatom: derék kompánia! De lássuk őket sorban.

Elsőben is valótlan azon állítás, hogy „a presbyteriumok véleményét összegegyeztetette az esperességi gyűlés.“ Egyházalkotmányunk ilyent nem ösmert és ma sem ösmer. „Esperességi gyűlés“ a magyar ref. egyházban nem volt és ma sincs. De valótlan azon állításnak további ezen része is: „az esperességek véleményét (össze-

egyeztette) a kerület; a kerületekét a konvent.“ A magyar ref. egyházban a zsinat előtt, konvent eleibe csak is az egyház egyetemét közösen érdeklő ügyek terjesztettek. De azok sem „véleményösszegegyeztetés“, vagy osztrák-magyarssággal nevezve, „elbirálás“ végett; hanem csakis azért, hogy a konvent „véleményt vagy javaslatot adjon.“ Határoztak aztán az egyházkerületek. Ez történeti tény! Völt ugyan reá néhány eset, mikor valamely ügy, végeldöntés végett a konvent elé terjesztetett. De az peres ügy völt, a molyben a konvent mint delegált bíróság szerepelt s az itten, hol közigazgatási dolgokról beszélünk, döntő érv nem lehet.

Van olyan közigazgatási szervezet, minőt L. ur rajzolt, ámde nem a magyarhoni ev. ref. egyház, hanem az ágostai ev. egyház kebelében. L. ur talán megfeledezett magáról, otthon képzelte magát s így aztán más egyház belügyébe avatkozott.

Ezt bizonyítja az, hogy idézett soraiban később már maga sem számítja ref. egyházunk tagjai közé önmagát, mert különben nem írhatta volna e szavakat: „Akarhattott volna a maga egyházának (nem egyházunknak!) ilyen sorsot a zsinat?”

Aztán jön egy „ad absurdum“ vitt következő okoskodás: „ha a konvent a presbyteriumok által alakittatik, akkor majd a három fokozaton megvitatott tárgyat visszateszik a presbyteriumokhoz, rá szabadítván minden mellőzött véleményt és sértett hiúságot.“ Hát van a „Debreczeni Ellenőr“-nek olyan olvasója, ki ezt L. urnak elhinné és az ily okoskodást méltó indignatióval vissza ne utasítaná? Én nem hiszem!

De elértünk „ad fortissimum virum“ a hasonlatba burkolt ezen gorombasághoz: „a gazda nem teszi azt, hogy a háromszor megrostált buzát, megint összekavarja az ocuval.“ Bocsánat! hogy ezen szót „gorombaság“ vagyok kénytelen használni: de gyengédebb kifejezést, azon hasonlattal szemközt használni nem lehet. Ugyanis, minek megvilágítására használja, bár analogiát keresve, L. ur azon hasonlatot? Azon állításának, mikor azt mondá: „a presbyteriumok véleményét összegegyeztetette az esperességi gyűlés, az esperességek véleményét a kerületi, a kerületekét a konvent.“

A három rosta: az egyházmegye, kerület és konvent. Ezek rostálták meg, mint tisztabuzát a presbyteriumok azon véleményét, mely vélemény ocuval kavarta össze a tisztabuzát. Ki a presbyteriumokról így vélekedik s a presbyteriumok szeme közé nyiltan ily vádat dob: az a zsinat-presbyteri egyházkormányzatnak őszinte hive nem lehet.

A mi pedig L. urnak azon hosszas okoskodását illeti, mely által bizonyítani akarná, hogy „az egyházkerület,“ az „egyházkerületi gyűlést“ jelenti: erre nézve csak egyszerűen kifejezem, hogy azon okoskodását még czáfolni sem szükséges, mert megczáfolja maga az egyházi törvény, mely a kettőt egymástól határozottan megkülönbözteti. Ugyanis azt mondja a törvény: „Több egyházmegyének az egyházi közigazgatás, kormányzás es rendtartás céljából, felsőbb hatósággá egyesülése, alkotja az egyházkerületet.“ (l. 45. §.)

„Az egyházkerület közigazgatósági hatósága az egyházkerületi közgyűlés.“ (l. 47. §.) Ezen törvény

világos és határozott. Ezt nem megmagyarázni, hanem elmagyarázni lehet csak szükséges.

Ezzel ez idő szerint e vita, részemről befejezve van.

Kiss Albert.

A magyarországi reformált egyház konventi gyűlése Budapesten.

(Folytatás.)

Az egyetemes konvent megalkotta a lelkészi és tanári nyugdíjintézetnek és gyámintézetnek alapszabályait, melyek a következők:

I. A magyar országos reform. lelkészi és tanári nyugdíj-intézet alapszabályai.

1. §. A magyarországi ref. egyház, az elaggott vagy egyéb ok miatt, de önhibájokon kívül szolgálatképtelenné vált lelkészei, akadémiai, középiskolai és tanítóképezdei tanárai végleges nyugdíjazására nyugdíjintézetet alapít, oly czélból, hogy állomásaik ne segédekkel és helyettesekkel, hanem véglegesen és szabályszerűen megválasztott lelkészekkel, — illetőleg tanárokkal töltsenek be.

2. §. Ezen nyugdíjintézetnek bevételi forrásai lesznek:

a) Az egyházi kölcsönös tűzkárbiztosító intézet tartaléktökéjének a tűzkárok által igénybe nem vett kamatja; mely az intézet tényleges működésének megkezdése után mindig kiosztható lesz, addig pedig ezen nyugdíjintézet nevére tőkésítettik.

b) Az egyházi közalap által évenként nyújtandó segély, mely az intézet tényleges működésének megkezdése után mindig kiosztható lesz, addig pedig ezen nyugdíjintézet nevére tőkésítettik.

c) E czélra nyerendő alapítványok, adományok és végrendeleti hagyományok; melyeknek azonban csak a kamatja osztható ki.

d) A lelkészek és tanárok által osztály szerint 10, 8, 6, 4 forintban évenként fizetendő díjak, melyek a hivatalba 1887. január 1-seje után lépők által hivataloskodásuk első évében kétszeres összegben lesznek fizetendők. Az e forrásból származó jövedelmek a működés megkezdéséig egészben tőkésítettnek; azontul pedig csak a hivatalba lépés első évében fizetendő kétszeres összegnek hason fele fog tőkésítettetni.

3. §. Minthogy az egyházi tűzkárbiztosító intézetnél a biztosításból befolyó jövedelmek fölöslege, bár első sorban a tűzkárbiztosító intézet tartaléktökéjének növelésére van rendelve; de másodsorban a nyugdíjintézet részére is tőkészesporitási eszközül szolgál; s minthogy forrásból a tőkének évenként való tetemes szaporodása minden kétségen kívül áll: tehát e nyugdíjintézetnél, tényleges működésének megkezdése után, feleslegessé válik a rendes folyó jövedelmek 25%-jának tőkésítése.

4. §. Ezen nyugdíjintézet központi vezetése az orsz. gyámintézet igazgatóságára bízatik, mely ezen ügy intézésében a közalap kezelésére nézve fennálló vagy hozandó szabályok szerint jár el. Eljárásáról minden évben részletes és kimerítő jelentést teszen az egyetemes konventnek.

5. §. Midőn az egyetemes konvent vagy a zsinat eljöttnek fogja találni az időt e nyugdíjintézet tényleges műkö-

désének megkezdésére, akkor a szabályok többi részleteit is meg fogja állapítani.

II. A magyar országos reform. lelkészi és tanári özvegy-árvai gyámintézet alapszabályai.

1. §. A magyarországi református egyház a lelkészek és akadémiai, középiskolai s tanítóképezdei tanárok özvegyeinek és árváinak segélyezésére gyámintézetet alapít. Az intézet megkezdzi működését 1887. január 1-én.

2. §. Ezen intézetbe belépni köteleztetnek a magyar ref. egyház mindazon rendes lelkészei és rendes tanárai, a kik 1887. január 1-én életben és hivatalban lesznek; később pedig mindazok, kik rendes lelkészi vagy tanári hivatalra megválasztatnak.

3. §. A gyámintézet rendes bevételi forrásai lesznek:

a) Minden intézeti tag belépésekor fizet: I. osztályu egyházban, vagy ennek megfelelő fizetéssel bíró tanári hivatalban 25 forintot; II. osztályuban 20 forintot; III. osztályuban 15 forintot; IV. osztályuban 10 forintot.

b) Minden intézeti tag, midőn alsóbb osztályu fizetéssel bíró hivatalból felsőbb osztályuba lép át, a fennetbi a) pontban az osztályokra felállított különbséget utána fizeti.

c) Minden intézeti tag fizet évi járulékul: I. osztályu egyházban, vagy ennek megfelelő fizetéssel bíró tanári hivatalban 10 forintot, II. osztályuban 8 forintot, III. osztályuban 6 forintot, IV. osztályuban 4 forintot.

d) Az egyházi közalap által évenként nyújtandó segély.

e) E czélra nyerendő alapítványok, adományok és végrendeleti hagyományok.

4. §. E rendes bevételi források közül az a) és e) pont alatt jelzettek mindig egészen tőkésítettnek s csak kamataik fordíthatók a segélyezésre. Szintén tőkésítettik minden évben a b) c) d) pontok alatt jelzett jövedelmek és az intézet összes tőkevagyonának kamatjának 25%-je; ellenben e folyó jövedelmek 75%-je, levonván előbb belőle az intézet kezelési költségei, a segélyezésre fordítható.

5. §. Az intézeti tagok az őket terhelő fizetendők közül a 3. §. a) és b) pontjai alattiakat, a mint esedékesekké válnak, 30 nap alatt; a c) pontja alattiakat pedig minden polgári év első tíz napja alatt az egyházmegyei, illetőleg iskolai pénztárnokhoz befizetni tartoznak; ellenkező esetben 8% késedelmi kamatot fizetnek s magokat a törvényes végrehajtásnak teszik ki. A hivatalba lépéstől az új évig terjedő csonka évre az évi járuléknak megfelelő része fizetendő.

Az egyházmegyei, illetőleg iskolai pénztárnokok a begyűlt pénzeket a Magyar Földhitelintézet pénztárába szolgáltatják be.

6. §. A gyámintézet csak az 1887. január 1-én kezdve elhaló lelkészek és tanárok özvegyeit és árváit segélyezi; ellenben a régiebb özvegyek és árvák segélyezését a most fennálló gyámintézetekre utalja.

7. §. Ezen intézet tényleges működésének megkezdésétől, azaz 1887. január 1-től kezdve, a kegyév intézménye az egész országos egyházban aként állapítatik meg, hogy megtörténvén a lelkész választás a zsinati törvény 196. §-ában kijelölt idő alatt, az ujonnan választott lelkész köteles lesz állomását azonnal, vagy legfennebb a lelkészi állomás megüresedésének napjától számítva, egy félév alatt elfoglalni. Ezen félév alatt a lelkészi javadalomnak fele minden körülmények között az özvegy lelkészét és kiskoru

gyermekét illeti; s akár az adminisztrátor, akár az ujonnan választott rendes lelkész csak félfizetésért szolgál. E félév letelte után az ujonnan megválasztott rendes lelkész egész fizetésének élvezetébe lép s az árván maradt család segélyezését a gyámintézet veszi át.

Az 1887. január 1-én már hivatalban levő lelkészek özvegyeire s árváira nézve a kegyévre vonatkozó helyi egyházmegyei és kerületi eddigi gyakorlat továbbra is fenn tartatik.

Ha özvegy vagy árvák, kiket az eként megállapított félkegyév javadalma illethetne, nem maradnak, akkor helyettök a fél kegyév javadalmát a gyámintézet élvezi. Ha a megürült lelkészi állomás bármely okból félév alatt be nem tölthetnék, jövedelmének felét mindaddig köteles ezen gyámintézetbe beszolgáltatni, míg az új rendes lelkész az állomást elfoglalja s ezen idő alatt az adminisztrátor félfizetésért szolgál. Az ezen forrásból befolyó pénzek, mind rendkívüli bevételek, mindig tőkésítettnek.

A félkegyév intézménye jövőben a tanárok özvegyeire és árváira is kiterjesztetik s ezen idő alatt a helyettes, vagy ujonnan megválasztott rendes tanár félfizetésért tartozik szolgálni, ha ezt a tanintézet kívánja tőle. A félév letelte után az árván maradt tanárcsalád segélyezését ezen gyámintézet veszi át.

(Folyt. köv.)

Egy kis helyreigazítás.

Az érmelléki egyházmegye őszi közgyűléséről Marjai Péter kollégám által közölt tudósítás elején meglepetéssel olvastam, hogy a közgyűlést megelőző „lelkészi értekezlet legfontosabb tárgya volt, a debreczeni egyházmegye derecskei lelkészi köre által megküldött, a konventi képviselők választásáról szóló ismeretes §. megváltoztatására czélzó élénk vita alatt levő indítvány.”

Igaz, hogy a derecskei lelkészi kör, a konventi képviselők választása tárgyában a főt. egyházkerületre beadott indítvány felett nyilatkozott s nyilatkozatát a depr. egyházmegye közgyűléséhez, tárgyalás végett felterjeszteni s a kebelbeli lelkészi körökhöz, névszerint a pocsajihoz és bárándihoz, megküldeni határozta; de, hogy a derecskei kör, mint testület, említett kérdésben kifejezett véleményét más egyházmegyék lelkészi értekezleteivel is közölni határozta volna: erről én, mint a nevezett kör jegyzője, semmit sem tudok. — Mert hiszen a fennálló szokás szerint, valamely testület határozata — hivatalos alakban — nem is adandó ki másképp, mint az illető elnök és jegyző aláírásával; már pedig én az illető határozatot tartalmazó jegyzőkönyvi kivonatot sem az érmelléki, sem más egyházmegye részére ki nem állítottam s alá nem irtam, nem lévén erre megbizva és felhatalmazva a derecskei lelkészi kör n.-rábéi értekezlete által. — Bárki legyen azért, a ki a szóban forgó véleményt, a derecskei kör nevében küldte meg az érmelléki egyházmegye lelkészi értekezletének, legalább is nem a valóságnak megfelelőleg járt el; mit az igazság érdekében e helyen kijelenteni kötelességemnek tartottam.

Tépén, 1885. nov. 30.

Szele György,

a derecskei lelkészi kör jegyzője.

A „Téli Ujság“ ügyében.

Alólírottak midőn a legnagyobb örömmel jelentjük hogy azon súlyos nehézségeket — melyek a „Téli Ujság“-nak ez évi megjelenését csaknem meghusították — sikerült elosztatnunk s így lehetővé tennünk, hogy nevezett lap az előbbi évekhez hasonló alakban, tartalomban s előfizetési feltételek mellett megjelenhessék; egyszersmind a nemes érdeklődők buzgó támogatását kérjük, azzal, hogy a lapot illető minden ügyben Szalay József nagybecskereki lelkészhez kegyeskedjenek fordulni.

Előfizetési ár Deczember 15 — Márczius 15-ig terjedő három hónapra, 13 számra 26 kr, portóval 39 kr. Husz vagy husznál több példány megrendelésénél portót küldeni nem kell.

Az első szám deczember 16-án fog megjelenni.

Szabó János esperes, Csécsi Miklós,
mint a vallásos iratokat terjesztő szerkesztő.
egyesület elnöke.

Szalay József,
társszerkesztő.

Örömmel vesszük tudomásul s adjuk ki a fentebbi megnyugtató hirt, mert roszul hatott reánk a lapunk mult számában közlött azon jelentés, hogy a „Téli Ujság“, egy időre legalább, szünetelni fog. Rendkívül fontos dolognak tartjuk azt, hogy legyen egyházunk tagjai számára egy néplap, mely terjeszse a vallásosságot s hirdesse a tiszta erkölcsi tanokat. Ilyennek tartottuk a „Téli Ujságot“ s ezért örülünk fenmaradásán. Kérjük ezuttal aztán az igen tisztelt szerkesztő urakat, tegyenek meg mindent, hogy lapjuk töszyökeres magyar néplap legyen, a mi egyáltalában nem zárja ki, hogy az minden ízében igazán vallásos, tiszta erkölcsi irányu cikkeket ne tartalmazhatna. Az idegen nevet például száműzzék abból, hiszen, meggyőződésem szerint, teljesen szabados, sőt szükséges dolog e téren a külföldi lapokból átvett történeteket, elbeszéléseket is egészen megmagyarosítani, népünk szájaizéhez, izléséhez idomítani. Tegyük azt a kis lapot minél változatosabbá; ne adjanak benne hosszú cikkeket s szerezenek magoknak minél több munkatársat. De épen ezért a tisztelt lelkész urak is támogassák ezen református néplapot; küldjenek be hozzá minden olyan adatot, mely gyülekezeteikben való egyháziasságról beszél. Hogy példával szolgáljak, szívesen olvasná minden jó református ember az olyan egyházi eseményeket, a minő a kabai hét iskola emelése, a debreczeni új templom építése stb. Tegyük meg saját hatáskörünkben mindent e kis lap terjesztésére. Lehet, hogy magvát képezi az egy szélesebb alapra fektetendő, nagyobb igényű néplapunk.

Jól esett ezeket alkalmilag elmondannak.

Csiky Lajos.

Templomfelavatás Battonyán.

F. év nov. 29-én örömmünnepet ült a battonyai egyesült prot. egyház, díszes új temploma e napon adatott át ünnepelesen magasztos rendeltetésének. Növelte az ünnepélyt főt. Révész Bálint püspök ur közreműködése, ki a több napig tartó konventi tanácskozások után, csak egy napot töltve otthonában s nem tekintve a hosszú ut fáradalmait s a kedvezőtlen időjárás kellemetlenségeit, készséggel enge-

dett a battonyai egyház meghívásának, hogy teljesítse magasztos tisztjét s ez által teljessé tegye az ünnepély örömét, hatását, mely ugy hitfeleinkre, mint általában minden jelenvöltakra felejtetlen és áldásos eredményü marad.

F. hó 28-án estve Purgli Lajos tompai földbirtokos ur fogadta püspök urat és kíséretét vendégszerető házába, hol az ág. hitv. egyházmegye részéről nt. Szeberényi Andor n.-laki, Csermák Kálmán komlósi és Frindt Lajos aradi ág. hitv. ev. lelkész urak s a vidéki földbirtokosok közül is többen jelenvöltak.

F. hó 29-én reggel 1/2 10 órakor vette kezdetét az istenitisztelet; főt. püspök ur tartotta a felavató imát, az Istenhez való könyörgés bensőségével s az ékesszólás erejével magával ragadván, a felekezeti különbség nélkül megjelent nagyszámu templomi közönséget. Utána Csécsi Miklós makói ev. ref. lelkész tartott egy, az alkalomnak teljesen megfelelő s a hitéletre vonatkozóan korszerűnek is méltán nevezhető, nagy hatásu egyházi beszédet, Agg. II. 7. 8. alapján: „betöltöm e házat dicsőséggel és ezen a helyen adok békességet.“ A keresztelest Ambruzs István battonyai lelkész végezte. Az uri szent vacsora kiosztásával Garzó Gyula gyomai ev. ref. lelkész mondott, az urvacsora jelentőségét megható képekben és szavakban meggyőzően feltüntető beszédet. Az ág. hitv. ev. hívek részére a jelenvölt ág. hitv. ev. lelkészek osztották ki az uri szent vacsorát. Az ünnepélyt berekesztő imát Szabó János békésbányai ev. ref. esperes tartotta.

Istenitisztelet után a polgári és egyházi hatóságok küldötti tisztelegtek főt. püspök urnál, ezek között a róm. kath. egyház plébánosa, a gör. kel. egyház lelkészei, a különböző felekezetbeli tanítók, az ev. ref. egyházak küldötti.

Délben 2 órakor közébed volt a nagyvendéglőben mintegy 150 terítékre, hol méltán fejezte be az ünnepélyt a battonyai és vidéki minden rendű és felekezetű lakosok testvériességének nyilvánulása, mely testvéri munkás egyetértés sok tekintetben hozzájárult ahoz, hogy a battonyai egy. prot. egyház valósulva lássa évek óta táplált óhaját: nagy áldozatokkal fölépített templomának befejezését. Itt, a mellett, hogy a csekély számu egyháztagnak, csaknem erejüket felülmuló mérvben megadóztatták magukat e nemes célra, a más felekezethez tartozó lakostársak is részint anyagi, részint erkölcsi támogatással segítették, nehéz akadályokkal küzdő hiveinket s most a templom felavatása, a cél szerencsés elérése, közös örömévé vált mindenkinek.

Estve visszatért főt. püspök ur és kísérete Purgli Lajos ur házához, ki maga is, mint ág. hitv. ev. és mély vallásos érzésű egyháztagnak, sok segélylyel járult a battonyai egy. prot. egyház templomának létesítéséhez. Az estély a nagy műveltségű házigazda és urnó s számos vendégei között vidám társalgásban tölt el.

Másnap kora reggel Debreczen felé kísértük tisztelve szeretett püspökünket. Köszönet és hála nékie az akadályok legyőzésében is példaadó s mindig és mindenütt nagy hatást keltő buzgóságáért, melynek forrásából ez alkalommal is közvetlenül adta a hit szeretet és tudomány áldásait, az íge élő vizének örök táplálékát szomjuhozó szíveknek és lelkeknek.

Sz. J.

Különfélék.

A „debreczeni jótékony nőegylet“ árvaházának felügyelőnöi állására a f. hó 2-án tartott választmányi gyűlés hét pályázó közül özv. Liszkai Istvánné, sz. Mike Karolina asszonyt, egy érdemes református tanító özvegyét választotta meg Nagy-Bányáról. Jó hatással volt e kedvező eredményre többek közt az egyházi előljáróság megleghangu ajánló levele is.

Megjelent a tiszántuli középiskolai tanáregyesület legújabb évkönyve, Elek Lajos egyesületi jegyző által szerkesztve. Érdekes tartalmáról jövő számunkban.

A magyar nyelvű vallásos iratok czimjegyzékét lapunkhoz mellékelve veszik tisztelt olvasóink.

Felelős szerkesztő: Tóth Sámuel. Szerkesztőtársak: Csiky Lajos, Géresi Kálmán.

H I R D E T É S.

Rendkívüli árleszállítás.

Következő első rendű hazai egyházi írók műveit, hogy azok nagyobb elterjedést nyerjenek, rövid időre tetemesen leszállítom, később a régi magas bolti ár ismét be fog állani.

Miskolcz, 1885. Nov. hó.

Ferenczy B.

kiadó könyvvarus.

Tompa Mihály. Egyházi beszédek 2 kötet 3 frt 28 kr helyett most csak 1 frt 60 kr.

Tompa Mihály. Halotti emlékbeszédek (oratiók) 1 frt 60 kr helyett most csak 80 kr.

Könyves Tóth Kálmán. A koporsónál, halotti imák; diszesen kötve 2 frt 40 kr helyett most csak 1 frt 20 kr.

Gyöngyösy S. Magyar prot. egyházi szónoklatok, ünnepi, alkalmi, közönséges s gyász beszédek 4 köt. 7 frt 20 kr helyett most csak 3 frt.

Barakonyi Kr. Bibliamagyarázat a szószéken 2 köt. 3 frt 60 kr helyett most csak 1 frt 60 kr.

Nemes Benj. Népszerű egyh. beszédek 1 frt 20 kr helyett most csak 60 kr.

Nikházy L. 22 közönséges egyh. beszéd 1 frt 30 kr helyett most csak 60 kr.

Zombory Gerő. Korszerű egyh. beszédek 2 köt. 2 frt 40 kr helyett most csak 1 frt 20 kr.

Kun Bert. (superint.) Egyházi szónoklattan 80 kr helyett most csak 40 kr.

Fülep Mihály. Buzgóság oltára. Imák s fohások, diszkötés 2 frt helyett most csak 1 frt.

Fülep Endre. Temetési énekek 1 frt 30 kr helyett most csak 60 kr.

Az egész 17 kötetből álló könyvgyűjtemény egyszerre véve 27 frt bolti ár helyett 10 forintért kapható.

3—2